

УДК 378.1: 37.048.4

ОКСАНА КОНДУР, доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

ORCID ID 0000-0001-9342-1127 oksana.kondur@pnu.edu.ua

ІРИНА ДІДУХ, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

ORCID ID 0000-0002-0626-9874 iryna.didukh@pnu.edu.ua

НАТАЛІЯ КИРСТА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

ORCID ID 0000-0002-6777-4890 nataliia.kyrsta@pnu.edu.ua

РУСЛАНА ПАЛІЙ, викладач кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, директорка ЗДО "Бджілка", м. Івано-Франківськ, Україна

ruslana.palii@pnu.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

OXSANA KONDUR, Doctor of Pedagogic Sciences, Professor, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

IRYNA DIDUKH, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work,

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

NATALIIA KYRSTA, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the department of theory and methods of nursery and special education, Vasyl

Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

RUSLANA PALII, assistant of the department of theory and methods of nursery and special education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Director of a children's educational institution "The Bee", Ivano-Frankivsk, Ukraine

FEATURES OF PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN CONDITIONS OF MIXED LEARNING

У статті проаналізовано позитивні сторони і недоліки системи змішаного навчання, переваги над дистанційною формою. Описано різні моделі реалізації такої системи та передумови їх упровадження. Систематизовано стратегії викладання в умовах змішаного навчання: візуалізація, кооперативне навчання, диференціація, управління поведінкою. Доведено, що ефективність змішаної форми залежить від рівня сформованості інформаційної компетентності учасників освітнього процесу. Продук-

тивність такої інноваційної форми організації освітнього процесу посилюється завдяки застосуванню інтегративних моделей, серед яких важливе місце посідає психолого-педагогічний супровід як інтегративна технологія педагогічної підтримки і психологічної допомоги здобувачам освіти.

Ключові слова: освітній процес, система змішаного навчання; моделі навчання, педагогічна підтримка, заклад освіти, психологічна допомога.

Summary. The article analyzes the positive sides and disadvantages of the mixed education system, advantages

over the distance form. Various models of implementation of such a system and prerequisites for their implementation are described. Teaching strategies in mixed learning conditions are systematized: visualization, cooperative learning, differentiation, behavior management.

The effectiveness of the mixed form depends on the level of formation of the information competence of the participants of the educational process.

The productivity of such an innovative form of organization of the educational process is enhanced thanks to the use of integrative models, among which psychological and

pedagogical support occupies an important place as an integrative technology of pedagogical support and psychological assistance to students of education.

Key words: educational process, blended learning; learning models, pedagogical support, educational establishment, psychological assistance.

Мета: охарактеризувати моделі змішаної форми організації освітнього процесу, передумови їх запровадження в закладах освіти та можливості підвищення результативної ефективності, особливості педагогічної підтримки і психологічної допомоги здобувачам освіти.

Аналіз досліджень і публікацій.

За останні роки галузь освіти отримала численні виклики, зумовлені зовнішніми об'єктивними причинами, – пандемія та військовий стан, що змушує трансформувати освітній процес, а всіх його учасників адаптуватися до вимушених змін. Задля забезпечення учасників освітнього процесу навчання відбувається в різних форматах: очний, дистанційний і змішаний, кожен з яких передбачає створення і підтримку конкретних організаційних умов і психолого-педагогічного супроводу, щоб бути не лише безпечним, а і якісним. Заклад освіти обирає форму навчання самостійно залежно від умов функціонування.

Міністерство освіти і науки України (МОН) виокремлює такі передумови запровадження змішаної моделі організації освітнього процесу:

- запит від стейкхолдерів (педагогів/викладачів та/або здобувачів освіти), в особливих випадках – зовнішні об'єктивні обставини (пандемія, війна тощо);

- готовність керівництва закладу до підтримки, витрат, змін у структурі організації закладу освіти;

- ресурси – фінансові, матеріальні та людські.

Державна служба якості освіти (ДСЯО) підготувала рекомендації щодо організації якісного змішаного навчання (*Змішане навчання...*, 2022). Згідно з ними змішане навчання – це навчання, за якого частина пізнаваль-

ної діяльності учнів відбувається на уроці під безпосереднім керівництвом педагога (вихователя/вчителя/викладача), а інша – у самостійній роботі з електронними ресурсами.

Заклад освіти розглядає варіант моделі змішаного навчання на етапі, коли наявні у ньому дистанційні технології не задовольняють повністю потреби учасників освітнього процесу і назріла потреба оптимізації та переходу на системний рівень.

Загальну проблематику змішаного навчання досліджували закордонні вчені: С. Bonk & С. Graham, D. Garrison, M. Horn &, H. Staker, K. Mantyla, вітчизняні: Н. Бібік, С. Бондар, В. Краєвський, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко та ін. Методичними аспектами цієї проблеми вивчали О. Вашуленко, І. Гудзик, Г. Кравченко, К. Пономарьова. Питанню психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу присвячені роботи таких дослідників, як І. Бех; О. Василькова, М. Гринчук та І. Родигіна; В. Кобильченко, В. Кузьменк, О. Луценко, М. Савчин та інші (*Психолого-педагогічний супровід...*, 2018).

Виклад основного матеріалу дослідження. Концепція змішаного навчання як поєднання у певних пропорціях очного та онлайн-навчання у різних пропорціях з'явилася ще наприкінці минулого століття, проте вивчати та активно впроваджувати її почали лише в останнє десятиліття. Найвдаліше визначення такої форми організації освітнього процесу запропонували Майкл Хорн та Гізер Стейкер: "Змішане навчання – це формальна освітня програма, за якою студент принаймні частково навчається через онлайн-доставку контенту та навчання з певним елементом контролю студента за часом, місцем, шляхом та/або темпом і, принаймні, частково в контрольованому фізичному місці далеко від дому" (*Staker, Horn, 2012*). Важливою частиною цієї дефініції є те, що вона передбачає "деякий елемент контролю студента за часом, місцем, шляхом та/або темпом". Включення е-навчання як складової у дану форму організації освітнього процесу знімає обмеження на кожен згаданий вимір:

- на час, бо навчання не обме-

жується навчальним днем/ навчальним роком;

- на місце навчання, бо може відбуватися і за межами класу/аудиторії;

- на шлях отримання знань;

- на темп засвоєння знань.

(*Roadmap for Reform, 2011*).

Останнє підтверджується в автономії здобувача освіти щодо вибору індивідуального темпу навчання для ефективного забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії.

Змішане навчання відрізняється від дистанційної форми організації освітнього процесу, бо передбачає для його учасників і спілкування наживо. Водночас запровадження змішаного навчання – це не механічний процес винесення вибіркового виду освітньої взаємодії чи окремих освітніх компонентів в онлайн-середовище, а правильне планування використання реального і цифрового навчальних середовищ задля найефективнішого забезпечення потреби здобувачів освіти. При цьому змінюється роль педагога, трансформуються стосунки між учасниками освітнього процесу.

Переваги змішаного навчання порівняно з гомогенними формами (очне чи онлайн-формат) досліджено в роботах (*Siemens et al, 2015, p. 71–73; Senturk, 2021*). Зокрема встановлено, що змішана форма сприяє максимальному використанню сильних сторін безпосереднього й онлайн-навчання.

Дослідники у сфері освіти Чарльз Грехем та Джаред Стайн теж перевагами цієї форми навчання вважають підвищення ефективності освітнього процесу, а також доступність та зменшення витрат. Доступність проявляється у можливості здобувача освіти опрацювати навчальні матеріали в будь-який зручний момент і з будь-якого зручного місця або пристрою. Підвищенню результативності освітнього процесу сприяє збільшення інтересу до навчання завдяки використанню ІТ (цифрові пристрої, цифрові ресурси, інноваційні методики, гейміфікація) та можливості запам'ятовування більших обсягів освітнього контенту. Оптимізація витрат при змішаному навчанні досягаєть-

ся через зменшення витрат на використання робочих площ, розробку додаткових навчально-методичних матеріалів у паперовому вигляді, закупівлю друкованих підручників і посібників тощо.

Крім цього, модель змішаного навчання ініціює потребу навчання впродовж життя, бо завдяки їй індивід має можливість безперервно вчитися в будь-який час і в будь-якому місці за межами освітнього закладу та у своєму професійному житті, набуваючи навичок самостійного навчання, які описуються у (Karatas, 2017) як здатність керувати власним процесом навчання.

Існують різні моделі реалізації змішаного навчання. Найчастіше застосовують класифікацію моделей за Майклом Хорном та Гізером Стейкером: (Staker, Horn, 2012): 1) ротаційна (Rotation); 2) гнучка (Flex); 3) особистісно зорієнтована (A La Carte); 4) модель збагаченого віртуального середовища (Enriched Virtual).

Різновидом ротаційної моделі є робота за технологією "Перевернутий клас". Також за цією моделлю організують освітній процес заклади освіти в умовах воєнного стану: чергування очного й дистанційного навчання (через день, через тиждень). Здебільшого на очне навчання виходить частина контингенту, на яку розраховані наявні укріплення.

В умовах гнучкої моделі здобувачі освіти працюють за індивідуально налаштованим графіком, здебільшого онлайн, а педагог виступає інструктором та координатором як в очному, так і онлайн-режимі. Така модель переважала під час пандемії та залишається актуальною в регіонах активної фази військових дій.

Особистісно орієнтована модель передбачає навчання за індивідуальними освітніми траєкторіями (очне навчання поєднується з використанням зовнішніх електронних ресурсів, онлайн-курсів на різних освітніх платформах) задля поглибленого вивчення освітніх компонентів.

Модель збагаченого віртуального середовища реалізує значну частину освітнього процесу в онлайн-режимі (за спеціально розробленими дистанційними курсами), і тільки

окремі теми вивчаються та обговорюються очно. Як правило, у цій моделі використовують проєктні технології навчання. ДСЯО рекомендує дану модель в умовах воєнного стану: коли навчальні площі закладу освіти зруйновані чи зазнали значних пошкоджень, проте є обладнаний цифровий хаб чи інші приміщення, які можуть застосовуватись для проведення окремих занять із здобувачами освіти.

Очевидно, що наведена класифікація моделей змішаного навчання, за Хорном та Стейкером, упорядкована за зростанням частки онлайн-складової в них при реалізації.

ДСЯО констатує, що в українських закладах освіти реалізують такі варіанти "змішування" (Змішане навчання..., 2022):

- поєднання очної форми з дистанційною;
- поєднання різних форматів навчання в межах одного класу/групи (з використанням технологій дистанційного навчання, різних форм роботи з електронними ресурсами, онлайн-курсами тощо);
- поєднання самостійного навчання та роботи у класі/групі;
- змішування основного навчального контенту (підручників і навчальних матеріалів) із зовнішніми матеріалами (електронними ресурсами).

Більшість закладів освіти обирають перший варіант організації освітнього процесу, причому на різних освітніх рівнях реалізація має відмінності. Наприклад, у закладах дошкільної освіти змушене використання дистанційної форми веде до збільшення участі батьків у процесі освіти дітей, і відповідно батьки потребують консультативної підтримки, певних педагогічних і психологічних знань, систематичного супроводу. Зокрема варто порекомендувати батькам альтернативні засоби комунікації та ресурси: телеграм-канал "ВзаємоДія: щоденні кроки до спільної радості", Підтримай дитину, Платформа розвитку дошкільнят НУМО, ЮНІСЕФ: спільнота для батьків; платформа "Сучасне дошкільня під крилами захисту" і матеріали "Всеукраїнського тижня взаємодії з батьками", розміщені на сайті МОН

(Методичні рекомендації..., 2022). При змішаній формі навчання необхідно дотримуватись санітарно-гігієнічних вимог роботи з різними гаджетами. Для закладів загальної середньої освіти теж уточнено Санітарний регламент, основні рекомендації щодо організації змішаного навчання наведено в інструкціях ДСЯО (Змішане навчання..., 2022).

На думку Т. Собченка, уміле застосування та поєднання пропонованих моделей змішаного навчання "робить освітній процес цікавим, сучасним та свідомим, а роботу студентів продуктивною, активізує навчально-пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти, мотивує, привчає як до самостійної, так і до роботи в команді, сприяє розвитку творчих здібностей, дослідницьких умінь" (Sobchenko, 2021). Отже, змішане навчання супутньо розвиває м'які навички, які вважають визначальним у цьому столітті (Kondur et al, 2022), а саме: комунікативні навички, уміння навчатися, впевненість у власних силах, робота в команді тощо.

Учені з Мічиганського науково-дослідного інституту віртуального навчання розробили діагностичний інструмент готовності до змішаного викладання. Вони виокремили чотири основні компетенції, необхідні для ефективного змішаного навчання (Charles et al, 2019):

- Online Integration (інтеграція технологій) – можливість ефективно поєднувати онлайн-навчання з очним навчанням;
- Data Practices (використання даних) – можливість використовувати цифрові інструменти для моніторингу активності та успішності здобувачів освіти, щоб спрямовувати їх розвиток;
- Personalization (персоналізація) – здатність запроваджувати освітнє середовище, яке дозволяє налаштувати здобувачем освіти цілі, темп і/або шлях навчання;
- Online Interaction (онлайн-взаємодія) – можливість полегшити онлайн-взаємодію зі здобувачами освіти та між ними.

Ці компетенції ґрунтуються на фундаменті базових технологічних навичок і вмінь – на цифровій гра-

мотності, яка полягає в умінні використовувати ІТ в освітньому процесі. Важливість та особливості формування інформаційної компетентності в учасників освітнього процесу нами **вивчаєть у наступних роботах** (Кондур, 2021; Kondur & Fuchynska, 2021; Budnyk & Kondur, 2022).

Педагоги-дослідники виділяють наступні стратегії викладання в умовах змішаного навчання:

1) візуалізація: освітній контент представляється у вигляді фото, відео, аудіофайлів з використанням сучасних медіазасобів (інтерактивна дошка, планшети, монітори ПК) та безпосереднім спогляданням (екскурсії, експерименти);

2) кооперативне навчання: робота в парах, робота у групах як очно, так і в дистанційному синхронному режимі; комунікуючи, здобувачі освіти висловлюють свої умовиводи та ідеї, сприймають фідбек від колег по навчанню, завдяки чому набувають комунікативної компетенції, навичок критичного мислення і командної роботи;

3) диференціація: пропонування різних за складністю завдань здобувачам освіти залежно від їхнього рівня підготовки та потреби його корегування (підвищення); традиційно реалізується в очній формі за допомогою диференційованих завдань на окремих робочих аркушах чи створення окремих робочих місць різним групам завдяки мобільній трансформації освітнього простору; в онлайн-форматі легко втілюється завдяки подачі завдань як в онлайн-групах, так й індивідуально (використання можливостей zoom, classroom, google forms та ін.); ефективними є матеріали адаптивного характеру;

4) управління поведінкою: стратегія вирішальна для залучення поваги до здобувачів освіти та забезпечення кожному рівних шансів розкрити весь свій потенціал; важливого значення набуває самоконтроль здобувачів освіти.

Керівництво закладу освіти повинно враховувати людський чинник, адже перехід у змішаний формат збільшує навантаження на педагога, особливо, коли необхідно одночасно працювати у двох форматах (очно і

дистанційно). На думку Чанг і Лі (Chang & Lee, 2022, p.166), найголовнішим принципом розробки обґрунтованого навчального середовища є узгодження його п'яти основ: психологічної, педагогічної, культурної, технологічної та прагматичної.

У системі змішаного навчання особливою продуктивності набуває застосування інтегративних моделей. І. Бех тлумачить і психолого-педагогічний супровід як інтегративну технологію педагогічної підтримки і психологічної допомоги здобувачам освіти та пов'язує його з особистісно зорієнтованою моделлю виховання. Тому вчений вважає ядром супроводу гуманістичну й конструктивну взаємодію, спрямовану на зближення ціннісно-сміслових орієнтацій учасників освітнього процесу. Ідея інтеграції різних засобів психологічного впливу лежить у сутності особистісно орієнтованої педагогіки.

О. Чугай виокремив недоліки, негативні та позитивні сторони змішаного навчання. Серед недоліків названо "залежність від технічних засобів навчання - вони повинні бути надійними, легкими у користуванні, а також сучасними, інакше бажаного впливу не буде. Отже, питання технічної підтримки є дуже важливим" (Чугай, 2015).

Даний спосіб організації освітнього процесу базується на таких ціннісних засадах: відповідальність; взаємна довіра та повага, доброчесність. Ряд досліджень (Firat et al, 2018; Mhie & Haydee, 2023) показує, що правильно організована змішана форма навчання підвищує мотивацію здобувачів освіти до отримання знань, а отже, і покращується результативність навчання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. З досвіду впровадження системи змішаного навчання в закладах освіти різного рівня важливо: 1) априорі є бажання змінити організацію освітнього процесу у тих, хто вчить, і в тих, хто навчається; 2) змінити підхід до викладання і навчання (у філософському, організаційному, методичному та технологічному сенсі), 3) урахувати індивідуальні потреби здобувачів освіти з використанням усіх доступних ре-

сурсів; 4) застосовувати проміжний контроль для корекції та недопущення зривів освітнього процесу (Змішане навчання..., 2019).

Дана система організації освітнього середовища має переваги (гнучкість, автономія здобувача освіти, підвищення його навчальної мотивації, удосконалення інформаційної компетентності та розвиток м'яких навичок учасників освітнього процесу) і водночас ризики технічного (забезпечення сучасною цифровою технікою) й особистісного (рівень відповідальності та самоорганізації здобувачів освіти) характеру.

У змішаному навчанні почали активно використовувати можливості штучного інтелекту. Дослідження позитивних сторін і виокремлення ризиків, до яких може привести така інновація, є напрямом наступних наших досліджень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Змішане навчання в Україні: контекст та успішні приклади. (2019). EdEra R&D 21.08.2019. URL <http://blog.ed-era.com/zmishanie-navchannia/> (дата звернення: 01.11.2023).

Змішане навчання: як організувати якісний освітній процес в умовах війни. Офіційний сайт Державної служби якості освіти України. 03.10.2022. URL <https://sqe.gov.ua/zmishane-navchannya-yak-organizuvati-yaki/> (дата звернення: 03.11.2023).

Кондур О. (2021). Інформаційна компетентність учителя початкових класів як складова інформатизації освіти. Наступність у реформуванні системи освіти у гірському регіоні. Івано-Франківськ: Супрун В. П. С. 351–364. ISBN 978-617-7468-97-3

Методичні рекомендації щодо здійснення освітньої діяльності з питань дошкільної освіти на період дії правового режиму воєнного стану. Лист МОН від 02.04.2022 № 1/3845-22. URL <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-rekomendaciyi-dlya-pracivnikiv-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-na-period-diyi-voyennogo-stanu-v-ukrayini> (дата звернення: 03.11.2023).

Моделі змішаного навчання:

особливості, поради, успішні приклади. URL <http://academia.vinnica.ua/index.php/uk/news/998-modeli-zmishanogo-navchannya-osoblivosti-poradi-uspishni-prikladi> (дата звернення: 03.11.2023).

Психолого-педагогічний супровід виховання і розвитку дітей дошкільного віку з родин учасників АТО і внутрішньо переміщених осіб: концепція, методика, технології. (2018). Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова. 213 с.

Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rekomendacij-shodovprovadzennya-zmishanogo-navchannya-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti> (дата звернення: 01.11.2023).

Теорія та практика змішаного навчання. (2016). Харків, 2016. 284 с.

Чугай, О. Ю. (2015). Змішане або гібридне навчання як трансформація традиційної освітньої моделі. Новітні освітні технології в контексті Євроінтеграції: *Матеріали X Міжнарод. наук.-пр. конференції*. 14 січня 2015 р. Київ: ЦУЛ. С. 154–158.

Budnyk, O., Kondur, O. (2022). Problems of development of digital competence of teacher-researcher: challenges of distance education. In: Contu, Martino; Estay Sepulveda, Juan Guillermo; Mansilla Sepulveda, Juan; Veliz Burgos, Alexy Moreno Leiva, German. *Contextos Humanistas. Expresiones para el Siglo XXI. Cuadernos de Sofia, Santiago, Chile / Fondazione Giovannino Pinna, Cerdona, Italia*. P. 79–88.

Charles, R. Graham, Jered, Borup, Emily, Pulham & Ross, Larsen. (2019). K-12 Blended Teaching Readiness: Model and Instrument Development. *Journal of Research on Technology in Education*, 51, 3, 239–258.

Firat, M., Kilinc, H., & Yuzer, T. V. (2018). Level of intrinsic motivation of distance education students in e-learning environments. *Journal of Computer Assisted Learning*, 34 (1), 63–70. URL June 16, 2022 from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/jcal.12214> (дата звернення: 01.11.2023).

Karatas, K. (2017). Predicting teacher candidates' self-directed learning in readiness levels for terms of metacognitive awareness levels. *Hacettepe University Journal of Education*, 32 (2), 451–465.

Kondur, O., Mykhailyshyn, H., Serman, L. (2022). Soft Skills Formation of Future Athletes and Physical Education Teachers. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 9 (1), 27–36.

Kondur, O., Fuchynska, N. (2021). Information Society and Informatization of Education. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*, (24), 11–15.

Mhie, B. Daniel & Haydee, D. Villanueva. (2023). Teachers' Pedagogical Practices in Relation To Students' Motivation in Blended Learning. *Journal of Education and Learning Innovation*, 3, 312–319. URL <https://doi.org/10.35877/454RI.eduline1911> (дата звернення: 01.11.2023).

Roadmap for Reform. (2011). URL <http://digitallearningnow.com/wp-content/uploads/2011/10/Roadmap-for-Reform-.pdf> (дата звернення: 01.11.2023).

Senturk, C. (2021). Effects of the blended learning model on preservice teachers' academic achievements and twenty-first century skills. *Educ Inf Technol*, 26, 35–48. URL <https://doi.org/10.1007/s10639-020-10340-y> (дата звернення: 01.11.2023).

Siemens, G., Gavevic, D., & Dawson, S. (2015). Preparing for the Digital University: a review of the history and current state of distance, blended, and online learning, 230 p.

Sobchenko, T. (2021). Choice of blended learning models for higher pedagogical education students. *Physical and Mathematical Education*, 2 (28), 17–21.

Staker, H. and Horn, M. (2012). Classifying K-12 Blended learning. URL <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED535180.pdf> (дата звернення: 02.11.2023)

REFERENCES

Zmishane navchannia v Ukraini: context ta uspishni pryklady. (2019). EdEra R&D 21.08.2019. URL <http://>

blog.ed-era.com/zmishanie-navchannia/ (дата звернення: 01.11.2023).

Zmishane navchannia: jak organizovuvaty jakisnyj osvitnij process v umovah vinyj. Oficijnyj sait Derzavnoji sluzby jakosti Ukrainy. 03.10.2022. URL <https://sqe.gov.ua/zmishane-navchannya-yak-organizovati-yaki/> (дата звернення: 03.11.2023).

Kondur, O. (2021). Informacijna kompetentnist' uchytelia pochatkovyh klasiv jak skladova informatyzacii osvity. Nastupnist' u reformuvanni systemy osvity u girskomu regioni: monografija. Ivano-Frankivsk: Suprun V. P. P. 351–364.

Metodychni rekomendacii shchodo zdijsnennia osvitnioji dijalnosti z pytan doshkilnoji osvity na period diji pravovogo rezymu vojnennogo stanu. Lyst MON vid 02.04.2022 № 1/3845-22. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-rekomendaciyi-dlya-pracivnikov-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-na-period-diyi-voyennogo-stanu-v-ukrayini> (дата звернення: 03.11.2023).

Modeli zmishanogo navchannia: osoblyvosti, porady, uspishni pryklady. URL <http://academia.vinnica.ua/index.php/uk/news/998-modeli-zmishanogo-navchannya-osoblivosti-poradi-uspishni-prikladi> (дата звернення: 03.11.2023).

Psychologo-pedagogichnyj suprovod vyhovannia i rozvytku ditej doshkilnogo viku z rodyn uchascnykiv ATO i VPO: koncepcija, metodyka, tehnologiji. (2018). Kyiv: Vydavnyctvo NPU imeni M. Dragomanova, 213 p.

Rekomendacii shchodo vprovadzennia zmishanogo navchannia u zakladah fachovoji peredvishchoji ta vyshchoji osvity. URL <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rekomendacij-shodovprovadzennya-zmishanogo-navchannya-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti> (дата звернення: 01.11.2023).

Teorija ta praktyka zmishanogo navchannia: monografija. (2016). V. M. Kuharenko ta in. Kharkiv. 284 p.

Chugaj, O. Yu. (2015). Zmishane abo gibrydne navchannia jak transfotmacija tradycijnoji osvitnioji modeli. Novitni osvitni tehnologiji v konteksti

- Evrointegraciji: Materialy X Miznarodnoji nauk-pr.konf. 14.01.2015. Kyiv: CUL. P. 154-158.
- Budnyk, O., Kondur, O. (2022). Problems of development of digital competence of teacher-researcher: challenges of distance education. In: Contu, Martino; Estay Sepulveda, Juan Guillermo; Mansilla Sepulveda, Juan; Veliz Burgos, Alexy Moreno Leiva, German. *Contextos Humanistas. Expresiones para el Siglo XXI. Cuadernos de Sofia, Santiago, Chile / Fondazione Giovannino Pinna, Cerdona, Italia*. P. 79–88.
- Charles, R. Graham, Jered Borup, Emily Pulham & Ross Larsen. (2019). K-12 Blended Teaching Readiness: Model and Instrument Development. *Journal of Research on Technology in Education*, 51, 3, 239–258.
- Firat, M., Kilinc, H., & Yuzer, T. V. (2018). Level of intrinsic motivation of distance education students in e-learning environments. *Journal of Computer Assisted Learning*, 34 (1), 63–70. Retrieved on June 16, 2022 from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/jcal.12214> (data zvernennia: 01.11.2023).
- Karatas, K. (2017). Predicting teacher candidates' self-directed learning in readiness levels for terms of metacognitive awareness levels. *Hacettepe University Journal of Education*, 32 (2), 451–465.
- Kondur, O., Mykhailyshyn, H., Serman, L. (2022). Soft Skills Formation of Future Athletes and Physical Education Teachers. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 9 (1), 27–36.
- Kondur, O., Fuchynska, N. (2021) Information Society and Informatization of Education. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*, 24, 11–15.
- Mhie, B. Daniel & Haydee, D. Villanueva. (2023) Teachers' Pedagogical Practices in Relation To Students' Motivation in Blended Learning. *Journal of Education and Learning Innovation*, 3, 312–319. URL <https://doi.org/10.35877/454RI.eduline1911> (дата звернення: 01.11.2023).
- Roadmap for Reform. (2011). URL <http://digitalllearningnow.com/wp-content/uploads/2011/10/Roadmap-for-Reform-.pdf> (data zvernennia: 01.11.2023).
- Senturk, C. (2021) Effects of the blended learning model on preservice teachers' academic achievements and twenty-first century skills. *Educ Inf Technol*, 26, 35–48 URL <https://doi.org/10.1007/s10639-020-10340-y> (data zvernennia: 01.11.2023).
- Siemens, G., Gasevic, D., & Dawson, S. (2015). Preparing for the Digital University: a review of the history and current state of distance, blended, and online learning, 230 p.
- Sobchenko T. (2021). Choice of blended learning models for higher pedagogical education students. *Physical and Mathematical Education*, 2 (28), 17–21.
- Staker H. and Horn M. (2012). Classifying K-12 Blended learning. URL <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED535180.pdf> (data zvernennia: 02.11.2023).

Стаття надійшла 2.10.2023 р.